

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В УПРАВЛІННІ**

**Міністерство освіти і науки України
Український державний університет науки і технологій**

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В УПРАВЛІННІ**

Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції
3-4 березня 2026 р.

Дніпро
2026

Організатори конференції:

кафедра економічної інформатики

Українського державного університету науки і технологій;

Національний університет «Запорізька політехніка».

Склад редакційної групи:

Бандоріна Л.М., Удачина К.О., Підгорна К.Д.

Економічна кібернетика : сучасні інформаційні технології в управлінні : збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Дніпро, 3-4 березня 2026 р. Дніпро : УДУНТ, 2026. 260 с.

Збірник наукових статей за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції, присвяченої актуальним проблемам розвитку та впровадження сучасних інформаційних технологій у сфері управління, виробництва, логістики, фінансів, освіти та державного управління. Розглянуто теоретичні й прикладні аспекти побудови систем аналізу та підтримки прийняття обґрунтованих управлінських рішень, а також інструменти й методи оптимізації виробничих, логістичних і фінансових процесів. Окрему увагу приділено питанням цифрової трансформації в освіті, науці, промисловості та публічному управлінні, зокрема застосуванню цифрових платформ, аналітичних систем, технологій оброблення даних і моделювання складних соціально-економічних процесів.

Збірник призначено для науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти, а також фахівців-практиків у галузі інформаційних технологій, економіки, управління та цифрової трансформації.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за дотримання норм авторського права, за зміст і достовірність матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СИСТЕМИ АНАЛІЗУ ТА ПРИЙНЯТТЯ ОБҐРУНТОВАНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

<i>Бандоріна Л.М., Кисельов В.І., Петречук Л.М.</i> КОНЦЕПЦІЯ РОЗРОБКИ СИСТЕМИ ОЦІНКИ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	7
<i>Білоцерківець В.В., Кабаченко Б.В., Кошевий М.В.</i> ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В УМОВАХ УТВЕРДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	14
<i>Білоцерківець В.В., Романченко В.І., Переверзєв В.І.</i> ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЄКТАМИ В КООРДИНАТАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	21
<i>Головач Т.В., Боднар І.Р.</i> ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМКІВ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ	28
<i>Головач Т.В., Шкапоїд Ю.М.</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ З ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ	36
<i>Делієв С.К., Завгородня О.О.</i> ГІБРИДНІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ СМАРТ-ПРОЄКТІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	46
<i>Жуковський Д.М.</i> ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ВИМІРЮВАННЯ ВАРТОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ТА ДОВГОСТРОКОВОЇ ЦІННОСТІ КЛІЄНТІВ У СИСТЕМІ ЮНІТ-ЕКОНОМІКИ	51
<i>Іщук С.О., Созанський Л.Й.</i> КЛАСТЕРИЗАЦІЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ЗА РІВНЕМ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	59
<i>Калініченко З.Д.</i> СТРАТЕГІЇ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ СУБ'ЄКТІВ НА ОСНОВІ БІЗНЕС-МОДЕЛЮВАННЯ	66
<i>Лебедєва В.К., Майборода А.С.</i> ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЧИННИК ОПТИМІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИХ ТРАНЗАКЦІЙ	72
<i>Моня А.Г., Бойко А.Г.</i> ВИКОРИСТАННЯ BIG DATA В УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕННЯХ	77
<i>Моня А.Г., Музика Я.В.</i> ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ АНАЛІТИЧНІ СИСТЕМИ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРИЙНЯТТЯ ОБҐРУНТОВАНИХ РІШЕНЬ	85
<i>Підгорна К.Д., Удачина К.О., Підгорний В.О.</i> ОЦІНЮВАННЯ СМАРТПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЙ ЯК ОСНОВА ДЛЯ УХВАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	91

ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В УМОВАХ УТВЕРДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Білоцерківець В.В.

доктор економічних наук, професор

професор кафедри міжнародної економіки і соціально-гуманітарних дисциплін

Кабаченко Б.В.

здобувач кафедри міжнародної економіки і соціально-гуманітарних дисциплін

Кошевий М.В.

аспірант кафедри міжнародної економіки і соціально-гуманітарних дисциплін

Український державний університет науки і технологій

м. Дніпро, Україна

Анотація. В роботі розкрита проблематика формування теоретико-методологічних засад дослідження конкурентоспроможності, її сутності та змісту, трансформації в умовах процесів глобалізації та утвердження як реальності інформаційного суспільства, охарактеризовано релятивістське наповнення конкурентоспроможності на дефінітивному рівні, показано її багаторівневність та поліаспектність, окреслено інструментарій посилення конкурентоспроможності.

Ключові слова: конкурентоспроможність, теоретико-методологічні засади, міжнародна конкурентоспроможність, інформаційне суспільство, глобальні виклики, конкурентні переваги.

Постановка проблеми. XXI століття окреслює нові виклики перед економічними акторами, узвичаєні практики конкурентної боротьби, націлені на отримання переваг у суперництві з локальними виробниками та торговцями, втрачають свою принадність в умовах становлення глобального світу. Підходи до забезпечення конкурентоспроможності, утримання позицій на ринку

природним чином трансформуються в координатах раптового перетворення місцевих та національних ринків у складові частини глобального. Останній, з одного боку, набуває рис монструозності, жахливої тотальності, а з іншого, дарує учасникам конкурентної боротьби нові шанси, відкриває можливості до зростання, демонстрації унікальних навичок та прийомів у боротьбі за споживача вже у глобальному вимірі.

Дослідження ролі глобального світу втрачає сенс без врахування значення інформаційного суспільства, утвердження якого у відповідних масштабах ми спостерігаємо. Й саме за таких умов відбувається формування конкурентоспроможності підприємств, регіонів, національних економік у вирі глобальної конкуренції. Отже, все означене окреслює необхідність дослідження теоретико-методологічних засад пізнання конкурентоспроможності в умовах глобальних викликів становлення інформаційного суспільства, визначає його актуальність, окреслює мету, структурні компоненти та зміст проведеної роботи.

Виклад основного матеріалу. Поняття конкурентоспроможності національної економіки, підприємства, продукції є характеристикою порівняльного статусу. Вона не може сприйматись як певний абсолют, але має оцінюватись як дещо відносне, релятивне. Відносне стосовно характеристик інших об'єктів порівняння - національних економік, підприємств, товарів та послуг. Якщо продукція даного підприємства має кращі характеристики у тріаді ціна-якість-сервіс порівняно аналогічної продукції виробника-конкурента, то вона є конкурентоспроможною, якщо ні – то менш конкурентоспроможною.

Конкурентоспроможність визначається не абсолютно, але за конкретних часових та територіальних умов. Конкурентоспроможна національна економіка чи продукція підприємства у цьому році не обов'язково буде зберігати свій статус наступного року. Загальмування нововведень, рутинізація діяльності на стратегічному та/або тактичному рівнях, невчасне реагування на виклики ринку за умови більш адекватної вимогам конкуренції поведінки конкурентів має

наслідком втрату конкурентних переваг, позбавлення статусу конкурентоспроможності. Конкурентоспроможність є явищем з обмеженим «терміном придатності». Здобуті переваги швидко минають й потребують постійної підпитки капіталовкладеннями, технологічними розробками та впровадженнями, підвищенням кваліфікації персоналу, проактивної діяльності на ринку. Особливої мінливості здобуті переваги отримують в умовах реалізації парадигми постіндустріального розвитку, утвердження в ролі гегемону інформаційного суспільства [1]. Такі процеси ще більш інтенсифікуються в контексті виходу конкурентної боротьби за межі національних кордонів, на арену глобальних ринків,

Тож, аналогічна ситуація спостерігається й у територіальному вимірі. Конкурентоспроможність, здобута на регіональному рівні не тотожна конкурентоспроможності на національному ринку, а в умовах тріумфального руху глобалізації національна конкурентоспроможність зовсім не передбачає утримання здобутих позиції у глобальному вимірі. Величезна кількість конкурентів з близьких та далеких ринків переводить висококонкурентну продукцію вітчизняних підприємств до рангу декласованих, а висока конкурентоспроможність на національному ринку втрачає у глобальному світі свою принадність.

Таким чином, національна економіка, підприємство чи товари та послуги, що позначені статусом високої конкурентоспроможності продукції, мають означений статус тільки за конкретних умов та легко його втрачають за інших – за розширення хронологічного діапазону дослідження чи розширення територіальної представленості – від національного ринку до міжнародних. Це детермінує необхідність появи похідних показників – місцевої, регіональної, національної, міжнародної, глобальної конкурентоспроможності.

Теоретичні та практичні дослідження надають значну кількість альтернативних, співзвучних або суперечливих підходів щодо трактування категорії «конкурентоспроможність». Численність підходів до визначення

категорії конкурентоспроможності підприємства / продукту / товару окреслює її надзвичайну важливість для сучасної економічної теорії та практики. Перед науковою спільнотою та спеціалістами, що задіяні у практичній діяльності, постає питання, яким чином сприймати, розуміти конкурентоспроможність, які ознаки дозволяють стверджувати, що певні об'єкти оцінювання є більш конкурентоспроможними, аніж інші.

У цьому контексті, аналіз та узагальнення широкого кола дефінітивних пропозицій щодо окреслення категоріального змісту конкурентоспроможності дозволяє, зокрема, сприймати останню у ракурсі переваги конкретного об'єкту дослідження (товару / послуги тощо) стосовно інших об'єктів, що розташовані на тому ж самому рівні агрегування, локалізації та хронологічної визначеності, під час прийняття рішення потенційним його споживачем стосовно можливостей цього об'єкту найбільш повно задовольнити потреби покупця за найменших порівняльних витрат та максимального періоду користування його позитивними (бажаними для власника-споживача) властивостями.

Досягнення відповідної конкурентоспроможності об'єкту реалізується шляхом отримання конкурентних переваг, які, у свою чергу, здобуваються в процесі застосування групи інструментальних методів. До таких методів відносять:

1) група економічних методів. Конкурентоспроможність є результатом скорочення витрат на виробництво і реалізацію продукції, що відбувається паралельно чи асинхронно з підвищенням продуктивності праці, зменшенням рівня або капіталомісткості або працемісткості товарної продукції (залежно від відносних цін на капітал та працю), реалізацією програм підвищення кваліфікації кадрів, покращенням якісних параметрів продукції. Зазначені заходи можуть здійснюватись кожний окремо, або у певній комбінації. Але звичайно підприємство не має достатньо коштів для фронтальної реалізації потенційних економічних заходів та повинно обирати найбільш ефективні за умов, що склались;

2) група техніко-технологічних методів. Конкурентоспроможність забезпечується через розробку та впровадження нових технологій, застосування нових матеріалів, здійснення програм реконструкції та оновлення виробничих приміщень, проведення модернізації обладнання, здійснення поточного та капітального ремонту виробничого устаткування, реалізації програм сучасного інжинірингу виробничих процесів та аналогічних заходів.;

3) група соціальних та трудових методів. Зростання конкурентоспроможності базується на забезпеченні ергономіки праці, через покращення умов праці для робітників, формування рекреаційних просторів, створення системи внутрішньої підготовки та перекваліфікації чи підвищення кваліфікації робітників. З одного боку, такі заходи сприятимуть залученню до виробництва нових працівників, що вагаються, а отже й відкривають потенціал розширення виробництва. А з іншого, запропоновані заходи сприятимуть підвищенню продуктивності праці, збільшенню обсягів виробництва в координатах мінімізації витрат. Зазначені методи отримують широке розповсюдження в умовах становлення постіндустріального суспільства, особливого акцентування уваги виробників до впровадження гомотехнологічних інновацій;

4) група організаційних методів. Покращення рівня конкурентоспроможності має стати результатом дій, спрямованих на вдосконалення чинної організаційної структури управління, покращення відповідно до сучасного бачення виробничої структури фірми, послідовного застосування методів стратегічного, поточного і оперативного планування, впровадження наукової системи організації праці, імплементації різноманітних практик мотивації персоналу підприємства, використання сучасних програмних засобів визначення доцільності залучення та реалізації інвестиційних проектів, впровадження у виробничий процес товарних, процесних інновацій тощо [2-5];

5) група маркетингових методів. Вдосконалення на рівні забезпечення конкурентоспроможності реалізуються на основі впровадження або поліпшення

чинної системи методів маркетингу на рівні підприємства, регіону, національної економіки. Широко застосовуються методи цінової й товарної політики, підприємство орієнтується на просування власних торгових марок, реалізує, за необхідності, політики ребрендингу, уважно працює над формуванням пізнавального та позитивного серед споживачів іміджу. Формується система ефективного керування інфраструктурою розподілу продукції, логістичні центри, використовується відповідне програмне забезпечення. Перед багатьма українськими компаніями за цією групою відкривається значний простір до маневрування, але саме подібні методи мають значну актуальність в умовах постіндустріальної моделі розвитку, з орієнтацією на споживача, на глобальний ринок, вщерть заповнений споживчими товарами та послугами;

б) група методів адаптації. Забезпечення конкурентоспроможності це завжди комплекс дій, але останній не повинен мати закріплені характер. Забезпечення конкурентоспроможності реалізується у динамічному процесі, фірма має оперативно реагувати на турбулентність зовнішнього середовища та, подекуди, внутрішнього середовища. На виклики, що генеруються зовні та всередині об'єкта конкурентоспроможності, має бути розроблена система превентивних заходів та система вмонтованого реагування у діаді «виклик-відгук», що за незначних коливань спрацюватиме у недискреційному режимі [2-5].

Висновки. Забезпечення конкурентоспроможності на мікро-, мезо- та макроекономічних рівнях стало узвичаєною процедурою для багатьох учасників ринкових процесів, усталеними стали практики, яких вони дотримувались. Проте за умов переходу до глобалізаційного виміру економічного розвитку, утвердження як реальності сьогодення інформаційного соціуму, активного поширення як невід'ємної складової сучасної економічної боротьби інформаційно-комунікаційних технологій, старі настанови втрачають актуальність. Звичні рутини конкурентоспроможності не є релевантними

дійсності глобального світу, а отже, економічні гравці мають перейти до суттєвого коригування традиційних практик, їх адаптації до викликів нової економіки, господарювання в координатах діади глобалізації та інформатизації соціально-економічних відносин.

Перелік посилань:

1. Білоцерківець В.В. Нова економіка: зміст та еволюція: монографія. Дніпропетровськ : Січ, 2013.
2. Євтушенко В. Д. Підвищення конкурентоспроможності продукції скотарства аграрних підприємств. *Економіка АПК*. 2017. № 6. С. 105-108. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2017_6_17
3. Желуденко К. В. Сутність та фактори конкурентоспроможності продукції підприємств України. *Інтелект XXI*. 2017. № 1. С. 66-71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2017_1_11
4. Лупак Р. Л. , Васильців Т. Г. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посіб. Львів : Видавництво ЛКА. 2016. 484 с.
5. Македон В. В., Курінна І. Г. Чинники впливу на організаційні процеси забезпечення конкурентоспроможності продукції підприємства. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2020. № 5. С. 71-77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2020_5_15

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В УПРАВЛІННІ**

Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції
3-4 березня 2026 р.

Відповідальний редактор Л.М. Бандоріна
Комп'ютерна верстка К.Д. Підгорна

Український державний університет науки і технологій

2026